

کارگردان ها کتاب بخوانند

انسیه موسویان
شاعر و نویسنده

درباره سینمای کودک و نوجوان ایران و این‌که این سینما در سال‌های اخیر هر روز بیشتر از مخاطب فاصله گرفته است، بسیار خوانده‌ایم، همیشه کارشناسان و منتقدان سینما، یکی از مشکلات اساسی سینمای ایران به‌خصوص سینمای کودک را در فیلمنامه دانسته‌اند؛ فیلمنامه‌هایی که ساخته می‌شود، حتی بسیاری از فیلمنامه‌هایی که برای گرفتن بودجه‌های دولتی معرفی می‌شوند و اتفاقا موفق می‌شوند نظر مساعد کارشناسان بررسی‌های فنی در سازمان‌های تولیدکننده سینما و نهادهای حمایتی را جلب کنند و به مرحله تولید برسند، دچار ایرادات زیادی هستند و بسیاری از آنان پس از تولید و عرضه نمی‌توانند نظر مساعد بسیاری از مخاطبان را جلب کنند و به خیل بی‌شمار آثار شکست‌خورده سینمای ایران می‌پیوندند.

این نظر البته به شهادت دیدگاه‌های کارشناسان سینمایی درست است اما باید برای خارج شدن از این بن‌بست چه کرد؟ در این‌باره کمتر نظری داده می‌شود و اتفاقا بخش مغفول‌مانده ماجرا درست همین جاست.

سینمای کودک ایران شاید از نظر فنی، از نظر توجه جهانی و از نظر قابلیت‌های هنری و تصویری به بخش قابل‌توجه و افتخارآفرینی در سینمای کشور تبدیل شده باشد اما مسأله درمان‌ناپذیر فیلمنامه‌های ضعیف هیچ‌وقت دست از سر این سینما برنداشته است.

این‌درحالی‌است‌که‌مادرادیات‌کودک‌ونوجوان‌درده‌های‌اخیر کتاب‌های داستان بسیار خوبی داشته‌ایم که توانسته مخاطبان زیادی را به سمت خود جذب و جلب کند. بگذارید نمونه‌هایی را مثال بزنیم و بگوییم ما هم نمونه‌هایی برای فیلم سینمایی داستانی و هم برای فیلم انیمیشن داستانی داریم که اگر به‌صورت جدی و هنرمندانه به فیلمنامه درآیند، می‌توانند به آثار سینمایی جذابی تبدیل شوند.

می‌دانیم خیلی از آثار سینمایی موفق امروز سینمای جهان با استفاده از فضاهای فانتزی و جن و پری گره خورده است و البته آنها از این فضای فانتزی برای پیشبرد دیدگاه‌های خاص خود به جهان و به‌خصوص جهان فرامادی استفاده کرده‌اند.

ما در ادبیات کودک و نوجوان ایران، نمونه‌هایی داریم که از همین فضای فانتزی و تخیلی با استفاده از ویژگی‌های فرهنگی و فکری مردمان خودمان بهره برده‌اند. برای مثال رمان «پرنیان‌های لیاسند ماریس» نوشته طاهره ابیبد، داستان‌نویس موفق ادبیات‌کودک و نوجوان ایران را اگر بخوانید، می‌بینید که نویسنده چطور از همین فضا برای آشنا کردن مخاطبان کودک و نوجوان با سنت‌ها، آداب و رسوم و لهجه‌های اقوام ایرانی استفاده کرده است.

همین نویسنده کتابی دارد که مناسب برای یک مجموعه انیمیشن ویژه کودکان است؛ داستانی به نام «خانواده آقای چرخشی» که در آن از دو عنصر فانتزی و طنز به‌خوبی استفاده شده است.

آقای بابا پدر خانواده می‌خواهد با اختراع‌های جدیدش وضعیت خانواده را بهتر کند. کتابی که در سال ۲۰۰۵ در فهرست کتاب‌های منتخب کتابخانه بین‌المللی مونیخ آلمان قرار گرفت و در جایزه‌های ادبی مختلفی برگزیده شده است.

البته اگر بخواهیم فهرستی از آثار منتشر شده در ادبیات داستانی کودک و نوجوان در ژانرهای مختلف ارائه کنیم، موضوع چند یادداشت می‌شود؛ آثاری که در سال‌های اخیر منتشر شده و موفقیت‌های زیادی هم کسب کرده است و از همه مهم‌تر مورد توجه و علاقه مخاطبان ایرانی کودک و نوجوان واقع شده است.

آنچه مهم است این است که کارگردان‌های ایرانی هم مثل کودکان و نوجوانان وقت بگذارند، این کتاب‌ها را بخوانند و ارزش‌های هنری آنها را درک کنند.

نادره ترکمانی، گفتنی است، این فیلم‌ها از ۱۶مهرماه هر روز ساعت ۱۶ در سالن فردوس موزه سینماینمایش داده خواهد شد. این فیلم‌ها توسط فیلمخانه ملی ایران، مرکزگسترش سینمای مستند، تجربی و پویانمایی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، گروه هنر پویا، استودیو هورخش، منوچهر شاهسورای، اشکان و آرمان رهگذر، زحل‌رضی و مهدی صفارپور در اختیار موزه سینما قرار داده شده است. نمایش فیلم‌هایی عموم آزاد و رایگان است.

نگاه

فیلمساز کودک باید اقتضانات روحی و ذهنی کودک را بشناسد

ذهن کودکان از اسامی آشنا خالی شده است

نساختن آثار فاخر، درخشان و البته متناسب با فرهنگ، آداب و رسوم ایرانی چیست؟

سینمایی وابسته به دولت

این مسلم است که سینمای ایرانی در هر ژانر و هر موضوعی وابسته به دولت است. پس حمایت دولت در این بخش امری از پیش تعیین‌شده است. پس کانون و فارانی باید به وظایف خود عمل کنند. به نظر می‌رسد در انجام این وظیفه از بازوهای مختلف کمک خواهند گرفت. مثلاً سیاست‌هایی برای اکران فیلم بیندیشند تا سرمایه ساخت اثر باز شود. فراموش نکنیم هر کودک حداقل یک یا دو نفر دیگر (والدین) را به سینما می‌کشاند. اکران فیلم با تخفیف‌های ویژه مدارس یعنی هماهنگی با آموزش و پرورش به‌گونه‌ای که برنامه فیلم دیدن در دستور کار مدارس قرار گیرد. آمارها حاکی از وجود حداقل ۱۸ میلیون دانش‌آموز است یعنی مخاطب بالقوه‌ای در این بخش وجود دارد. پس هماهنگی بین سازمان سینمایی و آموزش و پرورش، یکی از بهترین راه‌ها برای جذب مخاطب خواهد بود و به نظر می‌رسد فروش فیلم و بازگشت سرمایه را تضمین خواهد کرد. ضمن این‌که برای همه مدارس و حداقل مدرسه‌ای که در شهرها و مناطق بدون سالن سینما هستند، نمایش فیلم در مدرسه راه جایگزینی خواهد بود که همچنان هماهنگی آموزش و پرورش و سازمان سینمای را می‌طلبد. اما حمایت وقتی به سرانجام می‌رسد و نتیجه‌بخش خواهد بود که ماده اولیه اثر، یعنی فیلمنامه و کارگردانی اثر، آن اندازه قوی باشد که حاصل آن فیلمی ماندگار در تاریخ سینمای کودک و نوجوان باشد. به نظر می‌رسد سینمای کودک مثل هر بخش دیگری از سینمای ایران در این زمینه ضعف جدی دارد. نیاز امروز سینمای ایران، فیلمنامه‌نویسانی است که به روحیات و مقتضیات کودک آشنا باشند. کودکان، واقعیت‌های وجودی و تفسیرهای خاص خود را از رویدادهای پیرامون و ماجراها دارند و روایت‌ها به شکل خاصی بر آنها اثر می‌گذارد و از زاویه خاصی برای آنها جالب و جذاب است که با زاویه نگاه بزرگسالان بسیار متفاوت است. فیلمساز کودک باید بتواند تفکیک درستی از جهان از منظر خود و چشم کودک داشته باشد و از زاویه نگاه کودک، روایت را به تصویر بکشد و این با سادسازی و ساده‌انگاری تصاویر و روایت‌های پیش پا افتاده امکان‌پذیر نیست.

سینماگرانی که بی‌هیچ ارتباط و دانشی در رابطه با کودکان فیلم می‌سازند، خواسته یا ناخواسته آثار ضعیف و حتی مسمومی برای ذهن و روح کودک خلق می‌کنند. توجه به اقتضانات روحی کودک و نوجوان، توجه به جایگاه او در خانواده، در مدرسه، نوع ارتباطاتش با همسالان، نگاه او در برخورد با بزرگ‌ترها و سیستم‌های آموزشی و تربیتی و... از مرم‌ترین مسائلی است که در اغلب آثار تصویری و نمایشی این رده سنی مورد توجه قرار نمی‌گیرد. خصوصا که به لحاظ عناصر بصری، عدم توجه شایسته و بایسته باعث ساخت آثار ضعیف و حتی سفیف می‌شود؛ آن هم در جهانی پر از تصاویر زیبا، مهیج و شگفت‌انگیز در سینمای کودک و نوجوان جهان که امروز از راه‌های مختلف در دسترس کودکان و نوجوانان است. پس طبیعی است که نتیجه چیزی جز دل‌زدگی مخاطب نخواهد بود و هیچ حمایتی از آن به ثمر نمی‌رسد.

خبر

فیلم‌های خاطره‌انگیز کودک در موزه سینما

حتما شما هم در دوران نوجوانی و کودکی، به برخی فیلم‌های سینمای ایران تعلق خاطر ویژه داشته‌اید. خبر خوب این‌که می‌توانید این فیلم‌ها را در چند روز مرور کنید چراکه فیلم‌های خاطره‌انگیز سینمای کودک از امروز در موزه سینما، به نمایش در می‌آیند. برنامه نمایش فیلم‌ها به شرح زیر است؛ شنبه ۱۶مهرماه انیمیشن «فیلشاه» ساخته هادی محمدیان، یکشنبه ۱۷مهرماه «خاله‌قورباغه» ساخته افشین هاشمی، دوشنبه ۱۸مهرماه انیمیشن

چند قهرمان و نماد سینمای کودک و نوجوان

های دور به انگیزه روز جهانی کودک

سفران جادو

فیلمسازانی چون حسین قناعت، فرزاد اژدری، سید جواد هاشمی و تعدادی دیگر از کارگردان ها و البته عیمیشن های سینمایی جذاب و خوش آب و رنگ که در حد بضاعت و به شکل جرقه و جزیره هایی جدا از سینمای کودک و نوجوان ایران را روشن نگه داشته‌اند و کم و بیش مخاطبان را به سینما می‌کشاند، جانانه‌ای که مقابل خیل اکران فیلم‌های پرچهره مناسب بزرگسالان دارند اما شاید نسل کودک و های‌های اخیر چندان نتوانند درباره فیلم‌های محبوب و موفق خود به اجماع برسند و اسم چند فیلم کنار هم ردیف کنند. تغییر آنچه بچه‌های دیروز و مخاطبان نسل دهه ۶۰ و ۷۰ می‌توانند انجام دهند و اسم چند فیلم خوب کودک و نوجوان را ردیف کنند. دلیل این یادآوری سریع، چپ پر و کثرت تولید طلایی و پررئوق سینمای کودک و نوجوان در سال‌های دور است. ما هم اینجا و به بهانه روز جهانی ونه سراغ برخی قهرمان‌ها و نمادهای این سینما رفتیم. به امید روزی که بچه‌های نسل امروز هم در اسم فیلم‌های محبوب خود در این زمینه را ردیف کنند.

کلاه قرمزی/ کلاه قرمزی و پسر خاله

محبوبیت مجموعه تلویزیونی کلاه قرمزی، در سینما هم جواب داد و این شخصیت عروسکی و پسر خاله و همکاری همیشه خوب حمید جبلی و ایرج طهماسب، تماشاگران زیادی اعم از خردسال و بزرگسال را در سال ۷۳ به سالن های سینما کشاند و فیلم کلاه قرمزی و پسر خاله به یکی از پرفروش ترین و پرمخاطب‌ترین فیلم‌های سینمای ایران تبدیل شد. فیلم‌های کلاه قرمزی و سروزان و کلاه قرمزی و بچه ننه هم دیگر دنباله های این فیلم هستند که البته نتوانستند به جذابیت و محبوبیت فیلم اول برسند.

سینا/ سفر جادویی

یکی دیگر از فیلم‌های موفق دهه ۶۰ که باز هم عنصر فانتزی در آن حرف اول را می‌زند و هنوز هم بچه‌های دیروز، رفتن برماجرا و خیال انگیز به داخل ماشین لباسشویی را از یاد نبرده‌اند. ضمن این‌که در کنار این فانتزی و توجه به بحث سرگرمی، شیوه‌های تربیتی نادرست مثل تنبیه کودکان هم با زبانی ساده و کودکانه مطرح و نقد می‌شود.

علی/ علی و غول جنگل

یکی از فیلم‌های پرمجاری کودک و نوجوان در دهه ۶۰ بود و قصه پسری به نام علی را روایت می‌کرد که شایعه شده پدر و مادرش سال‌ها پیش توسط مرد جنگلی کشته شده‌اند. نقش غول جنگلی را با گریم سنگین، مهدی هاشمی بازی

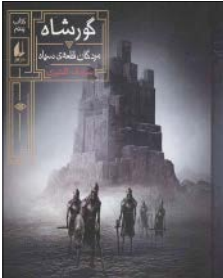
ادبیات

آخرین جلد

«گورشاه» آمد

کتاب «مردگان قلعه سیاه»، پنجمین و آخرین جلد از مجموعه پنج‌جلدی «گورشاه» در گونه فانتزی و برای گروه سنی نوجوان نوشته شده است.

مردگان قلعه سیاه عنوان پنجمین جلد از مجموعه پنج‌جلدی گورشاه نوشته سیامک گلشیری است. این رمان دارای ۲۴ فصل است. داستان این جلد مربوط به زمانی است که پاران پادشاه برای رسیدن به جزیره ارواح شار و پیداکردن سمن پری، راهی سخت را پیش روی خود می‌بینند. آنها باید پیش از آن‌که شیده جادوگر به قلعه سیاه برسد و به گورشاه ملحق شود، راهش را ببندند اما سپاه مردگان، همه‌جا در کمین هستند و تعدادشان هرلحظه بیشتر می‌شود تا راه رسیدن به قلعه سیاه را غیرممکن کنند. این مجموعه توانسته با استقبال مخاطبان روبه‌رو شود و جایزه ادبی نوفه را که به ادبیات گمانه‌زن تعلق می‌گیرد، از آن خود کند. همچنین این اثر موفق به دریافت جایزه کتاب سال مهر شده است. چهار جلد قبلی این مجموعه، گورشاه، دختران گمشده، گورشاه: به سوی قلمرو شاه یوناس، گورشاه: طلسم فرشته مرگ و گورشاه: یاران پادشاه نام داشتند.//ایبنا

ارتباطات فرهنگی

زیبایی‌های ایران تمام‌نشدنی است

قربانعلی پورمرجان، درباره گفت‌وگوی مقامات فرهنگی ایران و آذربایجان در هشتمین نمایشگاه کتاب باکو از علاقه‌مندی و طرف برای توسعه روابط فرهنگی بر پایه امضای سند همکاری خبر داد و گفت: مخاطبان آذربایجانی با دیدن

تصاویر زیبایی‌های ایران که در غرفه عرضه شده متذکر می‌شوند زیبایی‌های ایران تمام‌نشدنی است. وی گفت: امسال این نمایشگاه از لحاظ کمی و کیفی نسبت به سال‌های گذشته متفاوت و کیفیت غرفه‌ها و حتی کتاب‌ها بهتر شده است. در این دوره از نمایشگاه، ۱۴۰ ناشر آذربایجانی و ناشرانی از ۱۴ کشور دیگر در این نمایشگاه حضور دارند. راینز فرهنگی ایران در جمهوری آذربایجان درباره کتاب‌هایی که در غرفه ایران در این نمایشگاه عرضه شده است، توضیح داد: تلاش بر این بود، کتاب‌هایی که مورد علاقه مخاطبان این نمایشگاه است ازجمله کتاب‌های حوزه کودک، ادبیات و ایران‌شناسی را عرضه کنیم. //ایبنا

